

Yapay bozukluk alanında yürütülen çalışmaların bibliyometrik ağ analizi

BIBLIOMETRIC NETWORK ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED IN THE FIELD OF FACTITIOUS DISORDER

Çağrı ÖĞÜT¹

¹ Uşak Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Türkiye

ÖZ

Amaç: Yapay bozukluk, hastanın bilinçli olarak hastalık rolü yaptığı bir ruhsal hastalıktır. Hastanın işbirliğine yatkın olmaması, farklı branşları ilgilendiren farklı hastalık görünümünde karşımıza çıkabilmesi nedeniyle tanı konması, takip edilmesi ve bilimsel çalışma yürütülmesi güç bir hastalıktır. Halen yapay bozukluğun epidemiyolojisi, etiyolojisi, tanı ve tedavisi alanlarında yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada, bibliyometrik yöntemler kullanılarak yapay bozukluk araştırma alanının geçmişini gözden geçirmek, gelecekteki eğilimini anlamak ve bu alanda yürütülecek çalışmalara referans sağlamak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Web of Science çekirdek koleksiyonundan yapay bozukluk ile ilişkili çalışmalar derlenerek, bu çalışmaların yazarları, kurumları, ülkeleri, yayınlayan dergileri, alıntıları ve anahtar kelimeleri hakkında VOSviewer programında bibliyometrik analiz yapılmıştır.

Bulgular: Toplam 1573 çalışmadan, çalışmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 676 çalışma analize alındı. Yapay bozukluk alanında yapılan çalışmaların büyük kısmının Amerika (n: 259) ve İngiltere'de (n: 87) yürütüldüğü, Alabama Üniversitesi, Harvard Üniversitesi, California San Francisco Üniversitesi'nin alandaki en etkili kurumlar olduğu, bu kurumlar arasında güçlü bir iş birliği ağı olduğu, Mark D. Feldman (n: 28) ve Roy Meadow'un (n: 15) en çok çalışma yürüten yazarlar olduğu saptanmıştır. Literatürde yıllık ortalama atıf sayısı en yüksek olan çalışmaların, vaka serileri ve derlemelerden oluştuğu, etkili ve yeterli analitik çalışmanın bulunmadığı gösterilmiştir.

Sonuç: Bu çalışmada, yapay bozukluk alanında ülkeler, kurumlar ve yazarlar arasında güçlü bir işbirliği ağı olduğu gösterilmiştir. Yürütülen en etkili çalışmaların literatürdeki vaka sunumlarının derlemelerinden oluştuğunun belirlenmesi, etkili ve analitik çalışmalara ihtiyaç olduğunu düşündürmüştür. Son dönemde seçilen anahtar kelimeler, hastalığın epidemiyolojisi, yaygınlığı, adli ve etik yönleri, internet üzerinden yapay bozukluğunun ve bakım verenin yapay bozukluğundan etkilenen çocuklara yönelik multidisipliner yaklaşımların güncel çalışma konuları olduğunu işaret etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Bozukluk, Bakım Verenin Yapay Bozukluğu, Munchausen Sendromu, Bibliyometrik Ağ Analizi, VOSviewer

Çağrı ÖĞÜT

Uşak Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Türkiye

E-posta: cagri_ogut@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7053-0494>

ABSTRACT

Objective: Factitious disorder is a mental illness in which the patient consciously pretends to have a disorder. It is a disease that is difficult to diagnose, follow up and conduct scientific studies on because the patient is not inclined to cooperate and can appear in different disease manifestations related to different medical branches. Therefore, there is still a need for new studies in epidemiology, etiology, diagnosis, and treatment of the factitious disorder. This study aims to review the past and future trends of factitious disorder research by using bibliometric methods and to provide references to the studies conducted in this field.

Material and Methods: Studies related to factitious disorder were compiled from the Web of Science core collection, and bibliometric analysis was performed on the authors, institutions, countries, publishing journals, citations, and keywords of these studies in the VOSviewer program.

Results: Out of a total of 1573 studies, 676 met the inclusion criteria and were included in the analysis. A strong cooperation network between these institutions, where most of the studies in the field of factitious disorders are conducted in the USA (n: 259) and England (n: 87). The University of Alabama, Harvard University, The University of California are the most influential institutions in the field. It was determined that Mark D. Feldman (n: 28) and Roy Meadow (n: 15) were the authors who conducted the most studies. It has been shown that the studies with the highest annual average number of citations in the literature consist of case series and reviews. There need to be more effective and sufficient analytical studies.

Conclusion: In this study, it has been shown that there is a strong cooperation network between countries, institutions, and authors in the field of factitious disorder. The determination that the most influential studies conducted consisted of reviews of case reports in the literature suggested that effective and analytical studies are needed. Recently selected keywords pointed out that the epidemiology, prevalence, forensic and ethical aspects of the disorder, factitious disorder by internet, and multidisciplinary approaches to children affected by factitious disorder by proxy are current study topics.

Keywords: Factitious Disorder, Factitious Disorder by Proxy, Munchausen Syndrome, Bibliometric Network Analysis, VOSviewer

Yapay bozukluk, hastanın belirgin bir kazanç sağlama amacı olmadan bilinçli olarak hastalık rolü yaptığı bir ruhsal hastalıktır (1). Yapay bozukluğu bulunan hastalar, tıbbi durumları hakkında yalan söyleyebilir, hastalık belirtilerini taklit edebilir, tetkik numunelerine ve sonuçlarına müdahale edebilir, sahte raporlar edinebilir ve doğrudan kendisinde hastalık belirtilerine ya da yaranmaya sebep olabilecek girişimlerde bulunabilirler (2).

Yapay bozukluğun yaygınlığının %0,6-%3 aralığında olduğu düşünülmektedir (2). Psikiyatri

bölümünden istenen konsültasyonlarının % 0,8 ile % 1'inde yapay bozukluk görüldüğü düşünülmektedir (3). Daha geniş bir yelpazedeki hastaların da dahil edildiği tanı ölçütleri kullanıldığında, psikiyatri servislerinde yatan hastaların % 8'inde ve tüm hastane başvurularının % 5'inde yapay bozukluk saptanabileceği bildirilmiştir (4, 5). Tüm bu bilgiler, yapay bozukluğun sanılandan daha sık bulunduğunu, ancak yapay bozukluk tanısının konmasındaki güçlükler nedeniyle birçok hastanın tanı alamadığını düşündürmektedir (6).

Yapay bozukluğun etyolojisinde yer alabilecek psikososyal veya biyolojik etkenler halen tam olarak anlaşılammıştır (7). Hastaların işbirliğine ve araştırma süreçlerine katılma eğiliminin düşük olması yapay bozukluk alanında çalışma yapmayı güçleştirmektedir.

DSM-III-R ve DSM-IV gibi daha eski sınıflandırma sistemlerinde yapay bozukluk, temel olarak psikolojik veya fiziksel belirti ve bulgularla seyretmesine göre sınıflandırılmakla birlikte, DSM-5 ile bu temel ayırmadan vazgeçilmiştir (7). Güncel sınıflandırma sistemlerinde yapay bozukluk, "kendisine uygulanan" ve "başkasına uygulanan" (bakım verenin yapay bozukluğu) olarak iki alt kümede incelenmeye başlanmıştır. (1). Halen tanı kriterleri ve sınıflandırma ile ilişkili güncel tartışmalar devam etmektedir (8, 9).

Yapay bozukluğu bulunan hastaların birçoğu fiziksel belirti ve bulgularla farklı tıbbi branşlara, tekrarlayan şekillerde başvuruda bulunabilirler. Bu sebeple ruh sağlığı alanında çalışmayan sağlık personeli tarafından da iyi tanınması gereken bir hastalıktır. Hastaların iş birliğine yatkın olmaması ve ruh sağlığı dışındaki sağlık personelinin hastalık hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması; hastalığın erken teşhis edilememesi, yeterli izlem yapılamaması, hastalara uygun tedavi verilememesi ve hastalığın nihai sonucu hakkında yeterli bilgi toplanamamasına sebep olmaktadır. Yine de hastaların birçoğunun tekrarlayan şekillerde gereksiz tedavi girişimlerine ve cerrahi müdahalelere maruz kaldığı bilinmektedir. Bu durumun sağlık sistemine yük oluşturmasının yanısıra morbidite ve mortaliteye sebep olduğu bildirilmiştir (7).

Yapay bozukluk 40 yıldan uzun süredir literatürde önemli yer kaplamaktadır. Araştırma alanları genişledikçe ve farklı branşların hastalık hakkındaki farkındalıkları arttıkça, yapay bozukluk alanında yapılan araştırmaların konu ve kapsamı daha çeşitli hale gelmektedir. Literatürde yapay bozukluk hakkında yürütülen çok çeşitli çalışma olmasına rağmen, hastalığın epidemiyoloji, etiyoloji, tanı ve tedavi alanlarında yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alandaki çalışmaların mevcut durumunu ve gelişme eğilimini görebilmek için bibliyometrik analiz yönteminin kullanılması yararlı

olacaktır. Ancak literatürde yapay bozukluk alanında bir bibliyometrik analiz henüz yürütülmemiştir.

Bibliyometrik yaklaşım belirli bir alanda, literatürün analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel bir araçtır (10). Bu analiz yöntemi, ilgili alandaki araştırmaların içeriği hakkında niteliksel ve niceliksel bilgi sağlamaktadır (11, 12). Literatürdeki ülkeler, kurumlar, yazarlar, dergiler, çalışmalar, atıflar, anahtar kelimeler hakkında analiz yapılmaktadır (13). Elde edilen analiz sonuçlarının görselleştirilmesi, ilgili alandaki araştırmalar hakkında daha kapsamlı bir anlam sağlamaya ve bu alandaki çalışmaların eğilimi hakkında fikir yürütmeye yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmada, yapay bozukluk alanında yapılan araştırmalar, VOSviewer yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu sayede yapay bozukluk ile ilişkili literatüre geniş bir bakış açısı sağlanması, literatürün daha net bir şekilde anlaşılması ve gelecekteki çalışmalar için referans noktası oluşturulması amaçlanmıştır.

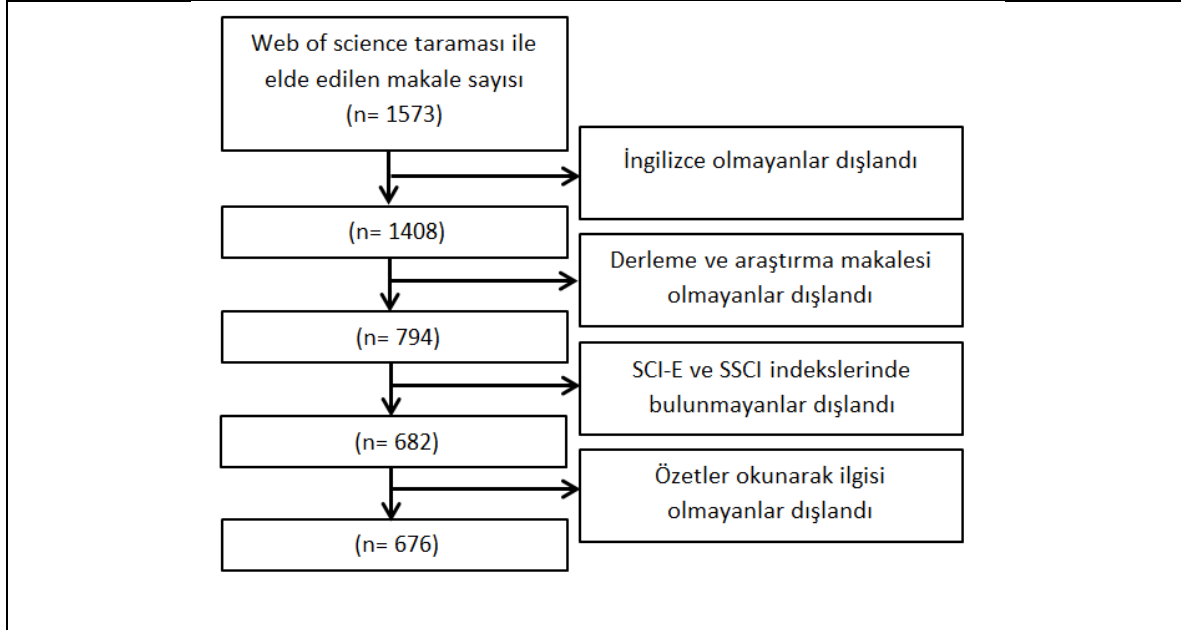
YÖNTEM

Veri kaynağı ve arama yöntemi:

Literatür verileri, 02.01.2023 tarihinde Uşak Üniversitesi Tıp Fakültesi Kütüphanesi web sitesi kullanılarak Web of Science çekirdek koleksiyonundan derlenmiştir. Yapay bozukluk ile ilişkili arama terimleri oluşturulurken daha önceki çalışmalarda kullanılan arama terimlerinden örnek alınmıştır (14): Munchausen* (Title/ Author Keywords) OR "Factitious disorder" (Title/ Author Keywords) OR "Factitious illness" (Title/ Author Keywords) OR "fabricated illness" (Title/ Author Keywords) OR "illness falsification" (Title/ Author Keywords).

SCIE ve SSCI indekslerinde bulunan, ingilizce olarak yayınlanmış, araştırma makaleleri ve derlemeler çalışmaya dahil edilmiştir (Şekil-1). Tüm çalışmaların başlık ve özet kısımları okunarak taranmış, ilişkili bulunmayanlar çalışmadan çıkartılmıştır. Seçilen çalışmalar ile ilişkili bilgiler (başlık, özet, anahtar kelime, yazar, kurum, ülke, dergi, referans ve alıntı) analizde kullanılmak üzere txt formatında kaydedilmiştir.

Şekil 1. Çalışma seçiminin akış şeması

Analiz yöntemi:

Web of Science çekirdek koleksiyonundan seçilen çalışmalar ile ilişkili veriler analiz edilmeden önce temizlenmiştir. Veri setinde anahtar kelimeler, yazarlar, kurumlar ve ülkeler için eş anlamlı olan (fabricated illness ve factitious disorder gibi) veya aynı anlama gelen terimler (adolescents ve adolescence gibi) tek bir terimde birleştirilmiştir. Temizleme ve gözden geçirme işlemi tamamlandıktan sonra, seçilen çalışmalar ile ilişkili verilerin analiz edilmesi için VOSviewer (versiyon 1.6.18) programı kullanılmıştır. VOSviewer Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Araştırma Merkezi'nde geliştirilen bir ağ analizi yazılımıdır (15). Bu çalışmada yapay bozukluk alanında yayınlanmış çalışmaların yazar, kurum, ülke, dergi, referans ve alıntıları ile ilişkili analizleri yürütmek ve sonuçları görsel olarak sunmak için kullanılmıştır.

Veri analizi:

VOSviewer'da yürütülen her analizin sonucunda sonuçlar görsel olarak sunulabilmektedir. Sunulan

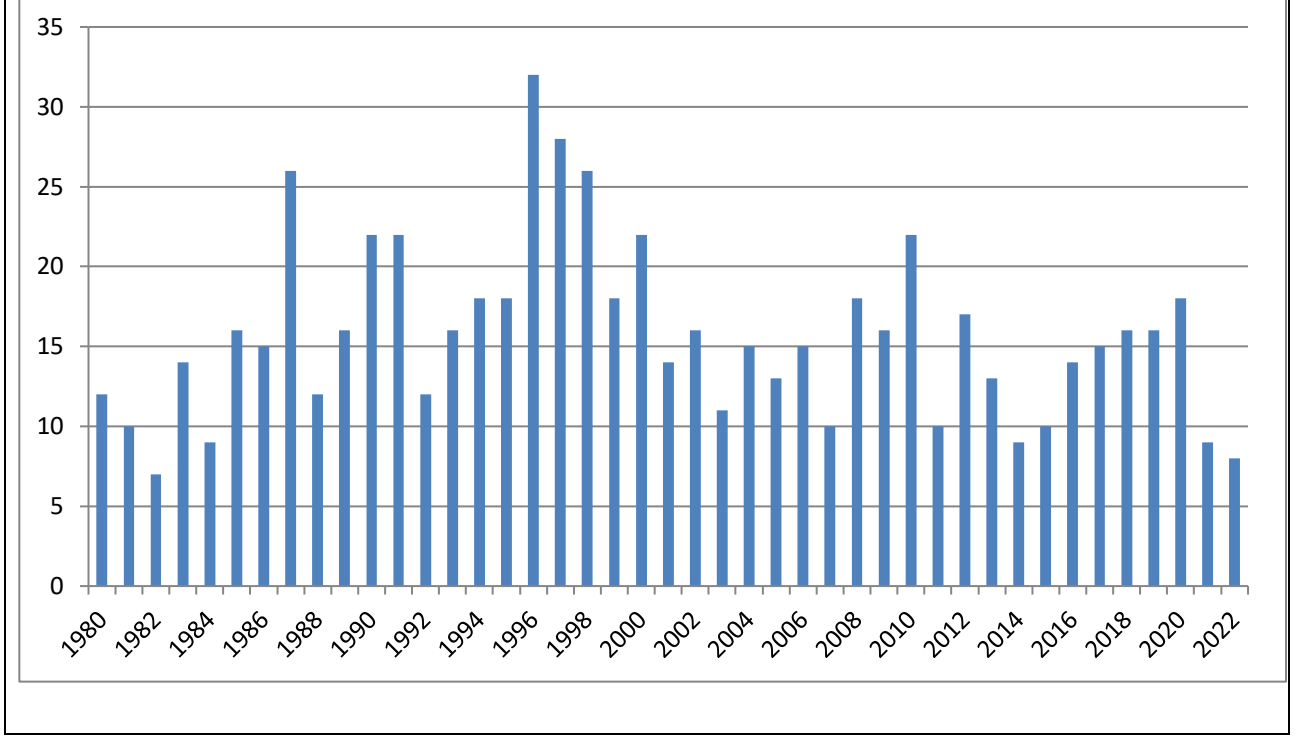
görselde araştırılan her terim ayrı bir daire içerisinde gösterilmektedir. Her dairenin büyüklüğü o terimin görülme sıklığı hakkında bilgi verir. Daireler arasında çizgi bulunması, ilişkili terimler arasındaki bağlantı bulunduğunu gösterirken, bu çizgilerin kalınlığı ilişkinin derecesi hakkında bilgi vermektedir. Çalışılan terimlerden aralarında daha yüksek ilişkili bulunan terimler gruplandırılır, kümelenir ve görsel olarak kolaylık sağlanması açısından belirli bir renk ile temsil edilir (16).

BULGULAR

Yapay bozukluk alanında yürütülen çalışma sayısının yıllara göre değişimi:

Web of Science çekirdek koleksiyonundan yapılan tarama neticesinde Yapay bozukluk ile ilişkili olabilecek toplam 1573 çalışma saptanmış ve bu çalışmalardan 676'sı dahil etme kriterlerini karşılamıştır (Şekil-1). Yapay bozukluk alanında yürütülen çalışmaların sayısı yıllara göre dalgalanma gösterse de son iki yıl içinde bu alanda yayın sayısının azaldığı dikkat çekmektedir (Şekil-2).

Şekil 2. Yapay Bozukluk alanında yürütülen çalışma sayısının yıllara göre değişimi

Ülke iş birliği:

Toplam 48 ülkede Yapay bozukluk alanında çalışma yayınlandığı saptanmıştır (Tablo 1). Yayınların büyük kısmının Amerika Birleşik Devletleri (n= 259) ve

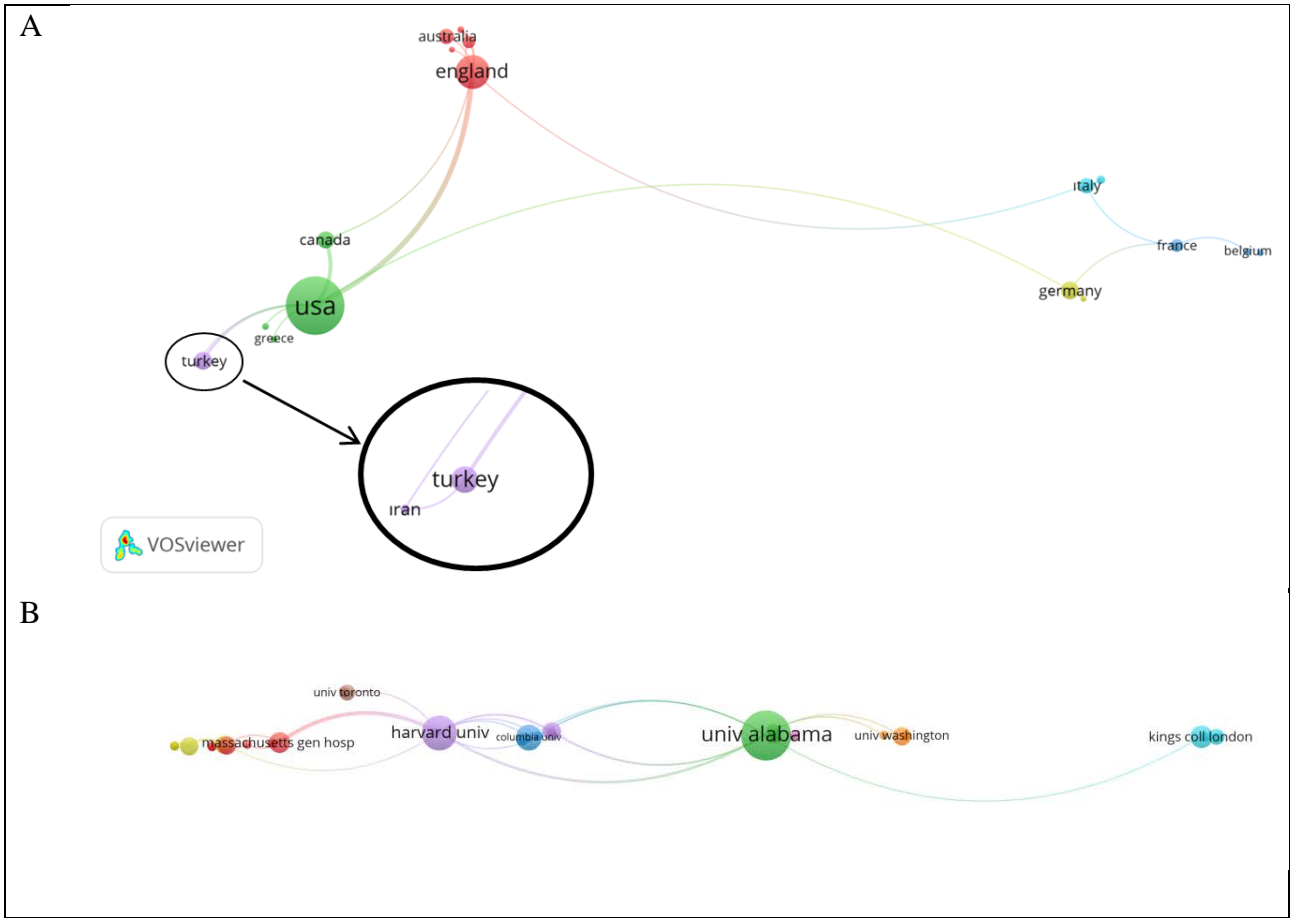
İngiltere’de (n=87) yürütüldüğü saptanmıştır. Türkiye’nin de, bu alanda 25 çalışma ile en üretken ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 1. Yapay Bozukluk alanında en çok çalışma yayınlamış olan ülkeler

Sıra	Ülkeler	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Toplam link gücü
1	ABD	259	4131	13
2	İngiltere	87	1562	11
3	Almanya	25	316	4
4	Türkiye	25	134	3
5	Kanada	22	230	4
6	İtalya	19	160	4
7	Avustralya	18	159	1
8	İsrail	13	126	1
9	Fransa	13	129	3
10	Japonya	8	39	0

Ülke iş birliklerindeki kümelenmeler, ilk 18 ülkenin 6 yakın iş birliği ağı oluşturduğunu göstermektedir (Şekil 3-A). En sık iş birliğinin Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere arasında olduğu görülmektedir. Türkiye'nin de Amerika Birleşik Devletleri ve İran ile yakın ilişki ağı olduğu görülmektedir.

Şekil 3. (A) Ülke iş birliği Ağı (B) Kurum iş birliği ağı

Kurum iş birliği:

Kurum iş birliğinin gösterilmesi, ilgili alanda ortak çalışan kurumların anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Yapay Bozukluk alanında en çok çalışma yürütülmüş ilk 10 kurumdan altısı Amerika Birleşik Devletleri'nde, üçü

İngiltere'de, biri Türkiye'de bulunmaktadır. En sık yayının Alabama Üniversitesi ve Harvard Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Yapay Bozukluk alanında en çok çalışma yayınlamış olan kurumlar

Sıra	Kurumlar	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Toplam link gücü
1	Alabama Üniversitesi	29	425	25
2	Harvard Üniversitesi	14	251	13
3	California San Francisco Üniversitesi	8	84	7
4	St. James Üniversitesi Hastanesi	8	413	3
5	Johns Hopkins Üniversitesi	7	114	3
6	Hacettepe Üniversitesi	7	29	2
7	King's College London University	6	258	4
8	Colorado Üniversitesi	6	309	2
9	Sheffield Üniversitesi	6	82	2
10	Mayo Klinik	6	128	0

Ülkemizde yapay bozukluk alanında en etkin kurumlar sırası ile; Hacettepe Üniversitesi (yayın sayısı: 7; atıf sayısı: 29), Gülhane Askeri Tıp Akademisi (yayın sayısı: 3; atıf sayısı: 30), Gazi Üniversitesi (yayın sayısı: 2; atıf sayısı: 14), İstanbul Üniversitesi (yayın sayısı: 2; atıf sayısı: 9), Dicle Üniversitesi (yayın sayısı: 2; atıf sayısı: 0) olarak saptanmıştır. Yapılan çalışmalar arasında Hacettepe Üniversitesi ile Dicle Üniversitesi arasında bir yayında kurum iş birliği saptanmıştır.

VOSviewer'da yürütülen analiz sonucunda 676 çalışmanın 638 kurumda yürütülmüş olduğu görülmektedir. Bu kurumlardan 54 tanesinin en büyük iş

birliği haritasını oluşturduğu görülmüştür (Şekil 3-B). En üretken kuruluşların (Alabama Üniversitesi, Harvard Üniversitesi ve California San Francisco Üniversitesi) arasında iş birliğine dayalı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir.

Yazar iş birliği:

Yazar iş birliğinin gösterilmesi, ilgili alanda en etkili yazarların belirlenmesi ve ortak çalışan yazarların anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Yapay Bozukluk alanında Mark D. Feldman ve Roy Meadow en çok çalışma yürütülen yazarlar olarak saptanmıştır (Tablo 3).

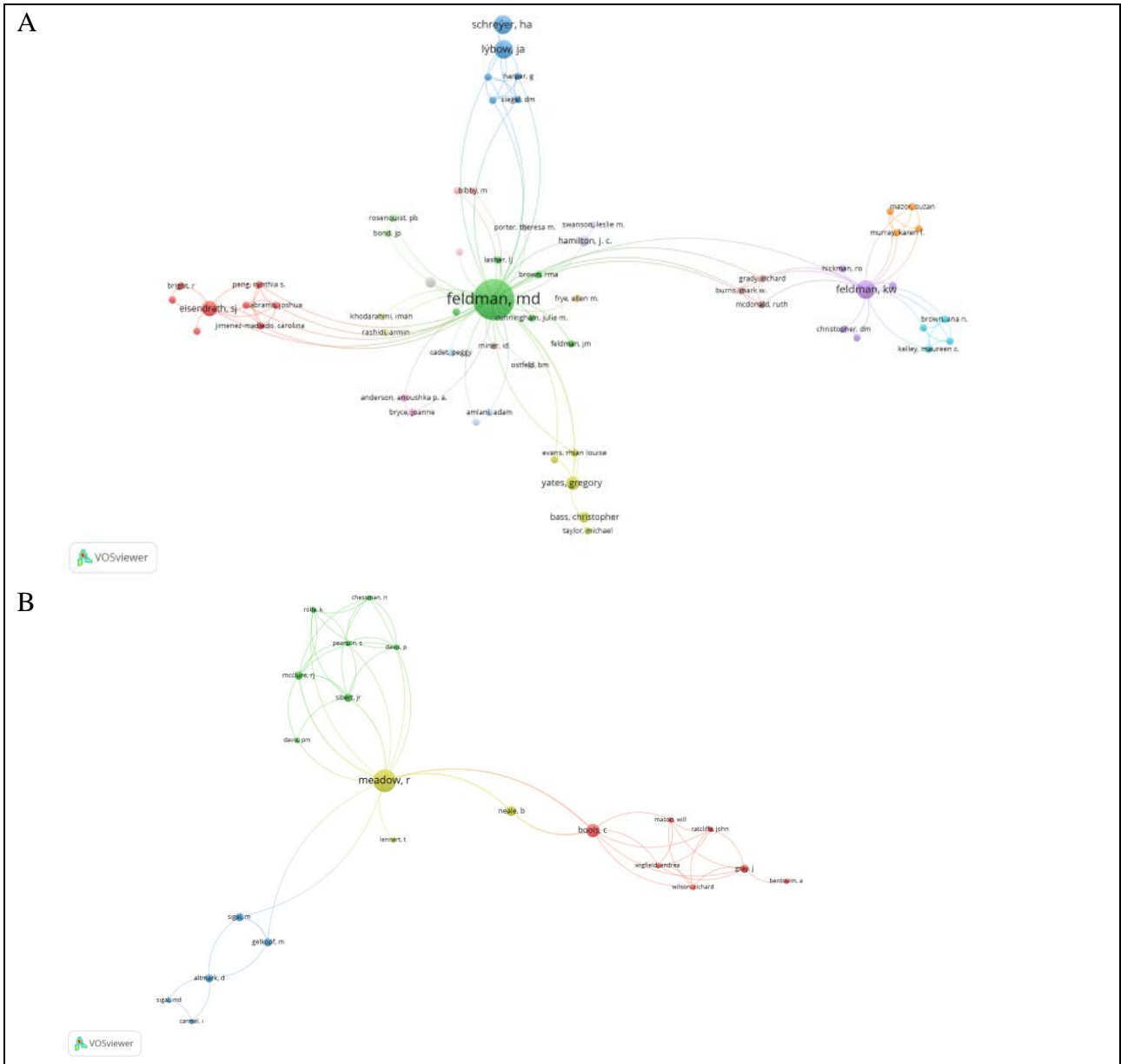
Tablo 3. Yapay Bozukluk alanında en çok çalışma yayınlamış olan yazarlar

Sıra	Yazarlar	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Toplam link gücü
1	Feldman MD	28	383	44
2	Meadow R	15	877	18
3	Libow JA	6	224	7
4	Feldman KW	6	145	16
5	Scheirer HA	6	180	2
6	Bools, C	5	204	11
7	Samuels, M	5	207	11
8	Southall, D	5	207	11
9	Goldfarb J	4	63	15
10	Ford CV	4	58	5

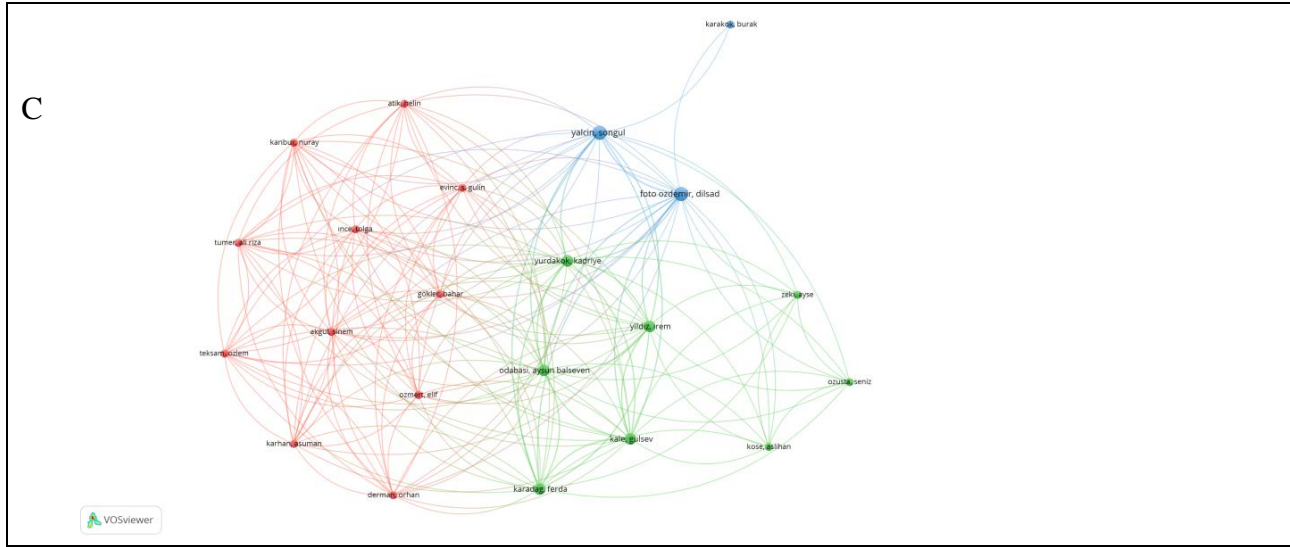
VOSviewer'da yürütülen yazar ağ analiz sonucunda, toplam 1920 yazar arasından 534'ü arasında yazar iş birliği ağı olduğu gözlemlenmiştir. En büyük yazar iş birliği ağının 30 yazardan oluştuğu ve bu alanda en çok yayını olan Mark D. Feldman'ın, bu ağın ortasında bulunduğu görülmektedir (Şekil 4-A). Kişi sayısı açısından ikinci sırada yer alan yazar işbirliği ağı 22 kişiden oluşmaktadır. Roy Meadow'un bu ağın ortasında bulunan

yazar olduğu görülmektedir (Şekil 4-B). 22 kişiden oluşan diğer büyük yazar ağının da Türkiye'de çalışan yazarlar tarafından oluşturulduğu görülmüştür (Şekil 4-C). Bu ağ içerisinde 11 çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı, 4 çocuk ve ergen ruh sağlığı hastalıkları uzmanı, 2 psikolog, 2 adli tıp uzmanı, 2 sosyal hizmet uzmanı, 1 erişkin psikiyatrist bulunduğu görülmektedir.

Şekil 4. Yazar işbirliği ağı (A) Feldman MD'nin ortada bulunduğu, en geniş yazar ağı (B) Meadow R'nin ortada bulunduğu, en geniş 2. yazar ağı (C) En geniş 3. yazar ağı

Yapay bozukluk alanında yürütülen çalışmalarda atıf ağı:

Yüksek oranda atıf yapılan çalışmalar, araştırmaların odak noktasını göstermesi açısından önemli olabilir. Ayrıca atıf oranının yükselmesi çalışmanın önemi

hakkında kabaca bir fikir verebilir. Yapay Bozukluk alanında en çok atıf alan, ve ortalama yıllık atıf sayısı en çok olan çalışmalar ile ilişkili bilgiler derlenmiştir (Tablo 4 ve Tablo 5).

Tablo 4. Yapay Bozukluk alanında en çok atıf alan 10 çalışma

Yazar	Başlık	Dergi	TA	YOA
Rosenberg (1987)(17)	Web-of-Deceit - A Literature-Review of Munchausen Syndrome by Proxy	Child Abuse Negl	263	7,3
Meadow (1982)(18)	Munchausen Syndrome by Proxy	Arch Dis Child	191	4,7
Southall ve ark. (1997)(19)	Covert Video Recordings of Life-Threatening Child Abuse: Lessons for Child Protection	Pediatrics	167	6,4
McClure ve ark. (1996)(20)	Epidemiology Of Munchausen Syndrome By Proxy, Non-Accidental Poisoning, And Non-Accidental Suffocation	Arch Dis Child	142	5,3
Meadow (1985)(21)	Management Of Munchausen Syndrome By Proxy	Arch Dis Child	115	3
Rosen ve ark. (1983)(22)	2 Siblings With Recurrent Cardiorespiratory Arrest - Munchausen Syndrome By Proxy Or Child-Abuse	Pediatrics	115	2,9
Solomon ve Lipton (1999)(23)	Headaches And Face Pains As A Manifestation Of Munchausen Syndrome	Headache	113	4,7
Sheridan (2003)(24)	The Deceit Continues: An Updated Literature Review Of Munchausen Syndrome By Proxy	Child Abuse Negl	100	5
Mcguire ve Feldman (1989)(25)	Psychologic Morbidity Of Children Subjected To Munchausen Syndrome By Proxy	Pediatrics	83	2,4
Warner ve Hathaway (1984)(26)	Allergic Form Of Meadows Syndrome (Munchausen By Proxy)	Arch Dis Child	82	2,1

TA: Toplam Atıf; YOA: Yıllık Ortalama Atıf

Tablo 5. Yapay Bozukluk alanında ortalama yıllık atıf sayısı en çok olan 10 çalışma

Yazar	Başlık	Dergi	TA	YOA
Yates ve Feldman (2016)(2)	Factitious disorder: a systematic review of 455 cases in the professional literature	Gen Hosp Psychiatry	69	9,9
Rosenberg (1987)(17)	Web-of-deceit - a literature-review of munchausen syndrome by proxy	Child Abuse Negl	263	7,3
Yates ve Bass (2017)(14)	The perpetrators of medical child abuse (Munchausen Syndrome by Proxy) - A systematic review of 796 cases	Child Abuse Negl	40	6,7
Southall ve ark. (1997)(19)	Covert video recordings of life-threatening child abuse: Lessons for child protection	Pediatrics	167	6,4
Kanaan ve ark. (2009)(27)	In the psychiatrists chair: how neurologists understand conversion disorder	Brain	74	5,3
McClure ve ark. (1996)(20)	Epidemiology of Munchausen syndrome by proxy, non-accidental poisoning, and non-accidental suffocation	Arch Dis Child	142	5,3
Flaherty ve MacMillan (2013)(28)	Caregiver-Fabricated Illness in a Child: A Manifestation of Child Maltreatment	Pediatrics	51	5,1
Sheridan (2003)(24)	The deceit continues: an updated literature review of Munchausen Syndrome by Proxy	Child Abuse Negl	100	5
Berglund ve ark. (2010)(29)	Dignity not fully upheld when seeking health care: Experiences expressed by individuals suffering from Ehlers-Danlos syndrome	Disabil Rehabil	63	4,8
Solomon, S; Lipton, RB (1999)(23)	Headaches and face pains as a manifestation of Munchausen syndrome	Headache	113	4,7

TA: Toplam Atıf; YOA: Yıllık Ortalama Atıf

Literatürdeki en etkili çalışmaların büyük kısmının vaka sunumları ve derlemelerden oluştuğu görülmüştür (2, 14, 17, 18, 21-26, 28). Ayrıca, bir geriye dönük kısmi kontrollü vaka çalışması, bir izlem çalışması ve iki tanımlayıcı araştırma saptanmıştır (19, 20, 27, 29).

Çalışmalar toplam atıf sayılarına göre sıralandığında, en çok alıntı yapılan 10 çalışmadan 9'unun bakım verenin yapay bozukluğu ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Rosenberg'in 1987 yılında yayınladığı, 117 Olgunun verilerini içeren, bakım verenin yapay bozukluğu ile ilişkili derleme çalışmasının literatürde en çok atıf yapılan çalışma olduğu görülmektedir. Bakım verenin yapay bozukluğunu tanımlayan Meadow'un 1982 yılında yayınladığı çalışmanın alanda en çok ilgi gören 2. çalışma olduğu görülmüştür. 1996 yılında McClure ve arkadaşlarının

yayınladığı, 128 vakanın 2 yıl izlemine içeren yapay bozukluğunun epidemiyolojisi ile ilişkili bilgi veren çalışma sık atıf alan diğer bir yayın olmuştur.

Çalışmalar yıllık ortalama atıf sayılarına göre sıralandığında daha güncel çalışmaların da sıralamada ön plana çıktığı görülmüştür. Literatürde en sık atıf alan çalışmaların derlemeler olduğu görülmektedir. Yates'in ilk isim olduğu, Yapay bozukluk ve bakım verenin yapay bozukluğu ile ilişkili derlemelerin, literatürde önemli bir yer tuttuğu ve güncel çalışmalardan sık atıf aldığı görülmektedir.

Anahtar kelime analizi:

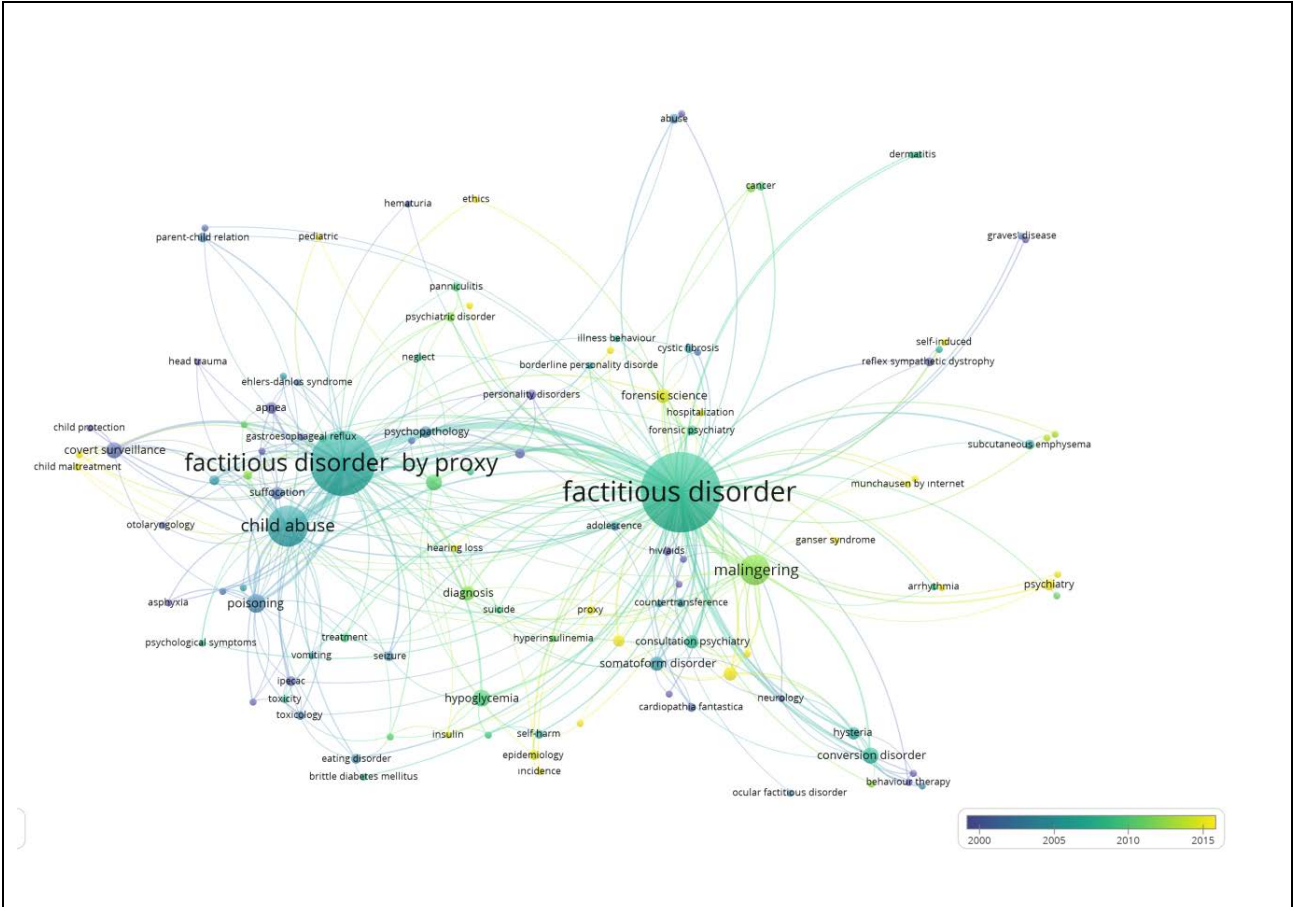
Anahtar kelimelerin analizi, literatürde ilgili alanda yürütülen çalışmaların konuları hakkında hızlı bir farkındalık sağlamaya yaramaktadır. Bu çalışmada Yapay

bozukluk alanında analiz edilen 676 çalışmada toplam 750 farklı anahtar kelime kullanıldığı saptanmıştır. Daha sade bir görsel sunulabilmesi için en azından iki kez kullanılmış olan anahtar kelimeler seçilerek analiz yapılmıştır (n: 113).

Anahtar kelimelerin ağ analizi ve zaman skalası içerisinde kullanım sıklığı görselleştirilerek sunulmuştur (Şekil 5). Görselde koyu maviden, sarıya doğru renk

değişimi, kelimelerin daha güncel kullanımına işaret etmektedir. Bu sayede güncel çalışmalarda daha sık kullanılan anahtar kelimeler belirlenmiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda “epidemiology”, “incidence”, “ganser syndrome”, “deception”, “forensic science”, “munchausen by internet”, “online support groups”, “multidisciplinary child protect”, “pediatric” ve “psychiatry” anahtar kelimelerinin daha sık tercih edildiği görülmüştür.

Şekil 5. Anahtar kelime ağı ve anahtar kelimelerin kullanımının zamanla değişimi

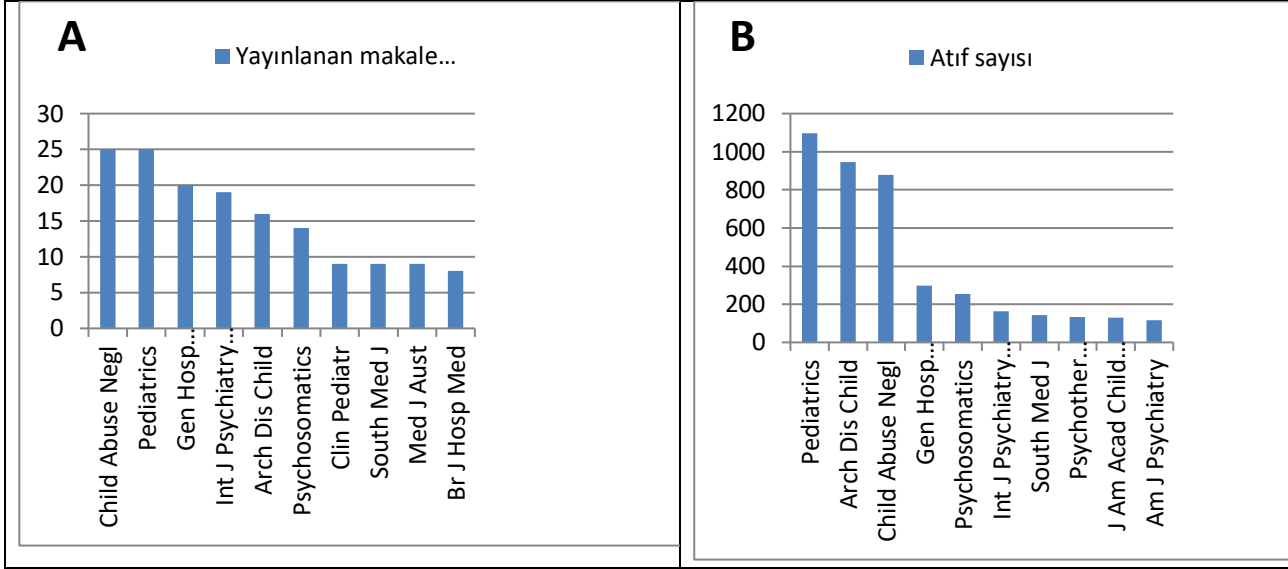

Yapay bozukluk alanında yürütülen çalışmalarda en çok ilgi gören dergiler:

Yapay bozukluk alanında en çok çalışma yayınlayan ve en çok atıf alan dergiler Şekil-6'da gösterilmiştir. Amerikan Pediatri Akademisi'nin resmi dergisi olan Pediatrics (2021 impact factor:9,7; 2021 JCR partition: Q1) ve uluslararası ve multidisiplinler bir dergi olan Child Abuse & Neglect'in (2021 impact factor:4,9; 2021

JCR partition: Q1) yapay bozukluk alanında en sık çalışma yayınlayan dergiler olduğu saptanmıştır. Atıf sayılarına bakıldığında literatürdeki diğer bir önemli derginin Archives of Disease in Childhood (2021 impact factor:4,9; 2021 JCR partition: Q2) olduğu görülmektedir.

Şekil 6. (A) Yapay Bozukluk alanında en çok çalışma yayınlamış olan 10 dergi. (B) Yapay Bozukluk alanında en çok atıf almış olan 10 dergi.

TARTIŞMA

Yapay bozukluk tanı ve tedavi sürecinde multidisipliner bir yaklaşımın gerekli olduğu bir ruhsal hastalıktır. Hastalığın epidemiyoloji, etiyoloji, tanı ve tedavi alanlarında yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Yapay bozukluk literatürü hakkında yapılan bu analiz, araştırmacıların literatüre daha bütüncül bir şekilde hakim olabilmelerine ve gelecekteki çalışmalar için referans noktası oluşturulabilmelerine olanak sağlayacaktır.

Bu çalışmada, 40 yıldan uzun süredir literatürde önemli bir yer kaplayan yapay bozukluk yayın hacminin yıllara göre dalgalanma gösterdiği ve son iki yıl içinde bu alanda yayın sayısının azaldığı gösterilmiştir. 2019 yılından beri dünya çapında devam etmekte olan yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19) ile ilişkili yürütülen çalışmaların literatürde yüksek oranda yer kaplamaya başlaması (30), yapay bozukluk alanında yapılan çalışma miktarının veya yayınlanma sıklığının azalmasına sebep olmuş olabilir.

Bu çalışmada, yapay bozukluk alanında yürütülen küresel çalışmalarda kurumlar arasında güçlü iş birliği ağları bulunduğu gösterilmiştir. Ancak yapay bozukluk alanında ülkemizdeki kurumlar arasında yeterli bir iş birliği ağı saptanamamıştır. Oysa ki, yapay bozukluk

hastaları birden fazla kuruma başvurabilmektedirler. Yapay bozukluk tanılı hastaların birçoğunun, hastalıkla yüzleştirilmesi halinde mevcut kurumundan ayrıldığı ve yeni bir kurumda tanı süreçlerine en başından başladığı bilinmektedir (3). Bu sebeple bu hastalar ile ilişkili yapılan çalışmalarda kurum iş birliğinin önplana çıkarılması fayda sağlayacaktır.

“Literatürde, yapay bozukluk alanında çalışan yazarların tanınması ve bu yazarlar arasında iş birliklerinin geliştirilmesi de kurumlar arasında iş birliğinin sağlanması kadar önemlidir. Özellikle yapay bozukluk gibi multidisipliner yaklaşım gereken hastalıklarda, farklı disiplinlerden yazarların birlikte çalışması, konunun daha kapsamlı bir bakış açısı ile değerlendirilebilmesine yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada, yapay bozukluk alanında yürütülen küresel ve ulusal çalışmalarda multidisipliner işbirliği ağları olduğu gösterilmiştir. Ülkemizde de özellikle Hacettepe Üniversitesi çalışanları tarafından oluşturulmuş geniş bir çalışma ağı olduğu saptanmıştır. Bu ağ içinde çocuk sağlığı ve hastalıkları, adli tıp, çocuk ve ergen ruh sağlığı, erişkin ruh sağlığı ve hastalıkları, sosyal hizmetler alanlarında çalışan yazarların yakın ilişki içinde çalıştıkları görülmektedir. Yapay bozukluğu bulunan hastalar farklı

fiziksel belirti ve bulgularla farklı tıbbi branşlara başvuruda bulunabileceklerinden, multidisipliner bir çalışma ağı oluşturulması önemlidir. Ayrıca yapay bozukluk ve bakım verenin yapay bozukluğunda, hasta kendisini takip eden sağlık personelinde olumsuz duygularla ilişkili olabilecek karşı aktarımlar oluşturabilir (31). Bu sebeple yapay bozuklukla ilişkili yürütülen çalışmalarda, ruh sağlığı alanında çalışanların da araştırma ekibi içinde bulunması ve tüm sağlık personelinin, hastaya karşı oluşan olumsuz duygulanımlarıyla mücadele edebilmeleri için hastalık hakkında bilgilendirmesi önemlidir (3).

Literatürde yüksek oranda alıntılanmış çalışmalar, bu alanda yapılan araştırmaların ortak noktalarını yansıtması açısından önemlidir. Yapay bozukluk alanında, literatürde vaka sunumları ve vaka serileri büyük bir yer kaplasa da, literatürdeki bu vakaları derleyen çalışmaların daha çok ilgi gördüğü ve atıf aldığı saptanmıştır. Ortalama yıllık atıf sayısı açısından bakıldığında hem yapay bozukluk hem de bakım verenin yapay bozukluğu hakkında daha güncel sayılabilecek derlemelerin bulunduğu görülmektedir. Literatürde ilgi gören çalışmaların içeriklerine bakıldığında birçoğunun bakım verenin yapay bozukluğu ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bakım verenin yapay bozukluğunun terminolojisi için literatürde kesin bir fikir birliği olmadığı, farklı terminolojilerin kullanıldığı ("Munchausen syndrome by proxy, pediatric condition falsification, factitious disorder by proxy, child abuse in the medical setting, medical child abuse") ve değerlendirme, teşhis ve yönetimine yönelik yaklaşımların ve klinik önerilerin tartışıldığı görülmüştür (14, 28). Yapay bozukluk ve bakım verenin yapay bozukluğu alanında güncel ve ilgi gören yeterince randomize kontrollü çalışmalar saptanmamıştır. Bunun yerine bilimsel değeri daha yüksek çalışmalar literatürdeki vaka sunumlarının derlemelerinden oluşmaktadır. Ancak literatür hakkındaki bu derlemeler, yayınlanma yanlılığı ile ilişkili kısıtlılıklar nedeniyle kesin bir kanaat oluşturmayı güçleştirmektedir. Bu sebeple multidisipliner, çok merkezli ve prospektif çalışmalara ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Son yıllarda yürütülen çalışmalarda "epidemiology" ve "incidence" anahtar kelimelerinin sık görülmesi, hastalığın epidemiyoloji ve yaygınlığı ile ilişkili

çalışmaların literatürde güncel bir araştırma konusu olduğunu düşündürmektedir. Halen yapay bozukluğu yaygınlığı hakkında kesin bir kanaat oluşmamıştır. Hasta gruplarında %1'in çok altında olduğunu bildiren yayınların yanı sıra, sıklığının çok daha yüksek olduğunu, hatta psikiyatri kliniklerinde yatan hastaların %8'inde görüldüğünü bildiren çalışmalar da bulunmaktadır (4, 6). Hastalığın tanı konması ve değerlendirilmesindeki güçlükler hastalığın yaygınlığındaki farklılıklara sebep olmuş olabilir (6). Bu alanda yürütülecek analitik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Hasta rolü yapmanın adli süreçleri ile ilişkili olan "deception" "forensic science" ve "malingering" anahtar kelimelerinin de güncel çalışmalarda sık tercih edildiği görülmüştür. Hasta rolü oynamanın en temel iki sebebi yapay bozukluk ve temaruzdur (32). Her iki hastalıkta da bilinçli bir hasta rolü oynayarak sağlık personelinin kandırma niyeti vardır (33). Yapay bozuklukta temel motivasyon sağlık hizmeti alma ve hasta rolü oynamak iken, temaruzda somut kazançlar (tazminat, hastalık izni, askerlikten kaçma gibi) amaçlanır (6). Yine de her iki durumu birbirinden güvenilir bir şekilde ayırmak ve keskin sınırlarlar koymak mümkün olmayabilir. Hatta bazı durumlarda yapay bozukluk ve temaruz birlikte bulunabilir. Örneğin, yapay bozukluğu olan bir hasta, hastalık belirtileri sayesinde somut kazançlar sağlayabileceğini öğrenerek engelli ödemesi almak için sağlık kuruluna başvuruda bulunabilir (6). Yapay bozukluğun temaruz ile ayırıcı tanısı ve adli süreçlerle ilişkisinin güncel bir araştırma konusu olması önem taşımaktadır.

Literatürde "munchausen by internet" ve "online support groups" anahtar kelimeleri de son yıllarda sık tercih edilen anahtar kelimeler arasına girmiştir. Yapay bozukluk alanında en çok çalışma yayınlayan yazar olan Dr. Marc Feldman'ın 2000 yılında internet yolu ile yapay bozukluğu tanımlaması bu alana dikkat çekmiştir (34). Hastaların internette ve online destek gruplarında dikkat çekmek için hastalık hikayeleri oluşturarak internet gruplarının kötüye kullanılması olarak tanımlanmıştır. İnternet, kolayca sahte kimlik yaratılabilmesi, yüzyüze etkileşime ihtiyaç duyulmaması ve çok sayıda izleyiciye yayın yapabileme olanağı sayesinde, sempatik dinleyicilerin

ilgilerini çekebilmesi için yapay bozukluk hastalarına uygun koşullar sağlamaktadır (7). Yapay bozukluk benzeri davranışlar sergilemesine rağmen tıbbi destek arayışı için sağlık merkezine başvuruda bulunmayan bu hasta grubu hakkında güncel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda "ethics" anahtar kelimesinin de sık kullanıldığı saptanmıştır. Yapay bozukluk etik açıdan birçok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Literatürde yapay bozukluk tanısının gizli kamera gözetimi ile konulduğu bildirilen vakalar yayınlanmıştır (35). Bakım verenin yapay bozukluğunda gizli kamera gözetimi ile bakım verenin uyguladığı girişimlerin kaydedilmesi hastalığın tanısında altın standart olarak kabul edilmektedir (7). Yine de, gizli kamera gözetiminin yapılmasının, hasta ve bakım verenler için gizlilik ihlali oluşturabileceği, hasta ile doktor arasındaki tedavi işbirliğini bozabileceği, "polis rolünün üstlenilmesi" nedeniyle tıba olan güvene zarar verebileceği tartışılmaktadır (36). Bakım verenin yapay bozukluğundan şüphelenilen durumlarda, tanı konması ve çocuğun güvenliğinin sağlanabilmesi için, çocuğun primer bakım vereninden uzaklaştırılması ve farklı bir aileye yerleştirilmesi düşünülebilir (7). Ancak çocuğun ruhsal sağlığı için önemli olan bakım verenlerinden uzaklaştırılması kararı etik açıdan tartışılan diğer bir konudur (37). Yapay bozukluk alanında etik açıdan tartışılan diğer bir konu da, hasta kayıtlarının diğer kurumlarla paylaşılması ile ilişkilidir. Yapay bozukluk tanısı alan hastaların tespit edilmesi ve farklı kurumlara hastalar hakkında bilgi verilmesi hastalara gereksiz tıbbi müdahaleler yapılmasının önüne geçerek morbidite ve mortalitenin azalmasına yardımcı olabilir ve sağlık alanında yükü azaltılabilir. Ancak hasta bilgisinin, hasta onayı olmadan başka bir kuruma aktarılması da etik ve yasal süreçlerle ilişkili sorunlar taşımaktadır (36). Yapay bozukluğun tanı, izlem ve tedavisinde etik olarak oluşabilecek sorunlar üzerinde yapılacak araştırma sonuçlarına göre düzenlenecek protokollere ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada "multidisciplinary child protect" anahtar kelimesinin de son yıllarda kullanımında artış olduğu gösterilmiştir. Bakım verenin yapay bozukluğunda, etkilenen çocukların genel sağlığı ağır bir şekilde etkilenebilmektedir. Hastalık belirtilerinin çok

farklı şekillerde ortaya çıkabilmesi, sağlık çalışanlarının hastalığı tanıma ve müdahale etmesini güçleştirmektedir. Bu sebeple etkilenen çocukların değerlendirilmesinde çok disiplinli bir sürecin kullanılması önerilmektedir (38). California Üniversitesi'nde yürütülen güncel bir çalışmanın sonucunda; bakım verenin yapay bozukluğundan etkilenen çocuklar konusundaki eksikliklere yönelik eğitimi ve çok disiplinli iş birliğini resmileştirmek için Tıbbi Çocuk Sağlığı Görev Gücü (Medical Child Welfare Task Force) adında birim oluşturulmuştur (39). Bu sayede oluşturulan multidisipliner bir ekiple vakaların belirlenmesi ve yönetimi konusunda beceri artışı olduğu tespit edilmiştir (39). Bu alanda Türkiye'de de oluşturulacak resmi iş birliği birimlerine ve bu birimlerin etkinliği hakkında çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada Amerikan Pediatri Akademisi'nin resmi dergisi olan Pediatrics'in, uluslararası ve multidisipliner bir dergi olan Child Abuse & Neglect'in ve Archives of Disease in Childhood'un yapay bozukluk alanında en sık çalışma yayınlayan dergiler olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, çocuk sağlığı ile ilişkili dergilerin yapay bozuklukla ilişkili çalışmalarda daha etkin olduğunu düşündürmektedir.

Bu çalışmada, yapay bozukluk ile ilişkili literatür ayrıntılı bir şekilde analiz edilse de, bazı kısıtlılıklar bulunmaktadır. İlk olarak, bu çalışmaya Scopus, Google Scholar, PubMed gibi veritabanlarının dahil edilmemesi bir kısıtlılık olacaktır. Yine de bu çalışmada kullanılan Web of Science çekirdek koleksiyonu, dünyanın önde gelen veritabanlarından biridir ve literatürün büyük bir kısmını içermektedir. İkinci olarak, çalışmadan dışlama kriterleri, literatürdeki bazı önemli çalışmaların atlanmasına sebep olmuş olabilir. Ancak bu sayede daha homojen bir örneklem içerisinde değerlendirme yapılması ve daha tutarlı bulgulara ulaşılması sağlanmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Onayı

Bu makale, insan veya hayvanlar üzerinde herhangi bir çalışma içermemektedir.

Finansman

Bu araştırma, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki finansman kuruluşlarından herhangi bir finansal destek almamıştır.

Verilerin Ulaşılabilirliği

Veriler yazarlardan talep edilebilir.

KAYNAKLAR

1. Association AP. Somatic Symptom and Related Disorders. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5). Fifth edition ed. Arlington2013. p. 324-7.
2. Yates GP, Feldman MD. Factitious disorder: a systematic review of 455 cases in the professional literature. *Gen Hosp Psychiatry*. 2016;41:20-8.
3. Sadock BJ, Sadock AS, Ruiz P. Yapay Bozukluk. Kaplan & Sadock Psikiyatri Davranış Bilimleri/Klinik Psikiyatri. 11 ed: Wolters Kluwer; 2015. p. 489-95.
4. Catalina ML, Gomez Macias V, de Cos A. Prevalence of factitious disorder with psychological symptoms in hospitalized patients. *Actas Esp Psiquiatr*. 2008;36(6):345-9.
5. Wallach J. Laboratory diagnosis of factitious disorders. *Arch Intern Med*. 1994;154(15):1690-6.
6. Merten T, Merckelbach H. Factitious disorder and malingering. In: Geddes JR, Andreasen NC, Goodwin GM, editors. *New Oxford Textbook of Psychiatry*. Third Edition ed. New York: Oxford University Press; 2020.
7. Quinn DK, Wang D, Powsner S, Eisendrath SJ. Factitious Disorder. In: Sadock BJ, Sadock AS, Ruiz P, editors. *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook Of Psychiatry*. 10 ed: Lippincott Williams & Wilkins; 2017.
8. Chafetz MD, Bauer RM, Haley PS. The other face of illness-deception: Diagnostic criteria for factitious disorder with proposed standards for clinical practice and research. *Clin Neuropsychol*. 2020;34(3):454-76.
9. Krahn LE, Bostwick JM, Stonnington CM. Looking toward DSM-V: should factitious disorder become a subtype of somatoform disorder? *Psychosomatics*. 2008;49(4):277-82.
10. Nicola De B. *Bibliometrics and Citation Analysis: From the Science Citation Index to Cybermetrics*.: Scarecrow Press; 2009.
11. Ercan S, Yazkan R, Kolcu G, Başer Kolcu Mİ, Gülle K, Koşar A. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi'nin Son 10 Yılıının Bibliyometrik Analizi. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*. 2019;26(2):123 - 9.
12. Gökmenoğlu M, Yavuz İS. Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisine Yönelik Çalışmaların Bibliyometrik Ağ Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2022(52) :231 - 52.
13. Wang X, Liu H, Li W, Xiao H. Bibliometric analysis of functional dyspepsia research trends over the past 20 years. *Front Public Health*. 2022;10:1019110.
14. Yates G, Bass C. The perpetrators of medical child abuse (Munchausen Syndrome by Proxy) - A systematic review of 796 cases. *Child Abuse Negl*. 2017;72:45-53.
15. van Eck NJ, Waltman L. Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*. 2010;84(2):523-38.
16. van Eck NJ, Waltman L. *VOSviewer Manual*2022.
17. Rosenberg DA. Web of deceit: a literature review of Munchausen syndrome by proxy. *Child Abuse Negl*. 1987;11(4):547-63.
18. Meadow R. Munchausen syndrome by proxy. *Arch Dis Child*. 1982;57(2):92-8.
19. Southall DP, Plunkett MC, Banks MW, Falkov AF, Samuels MP. Covert video recordings of life-threatening child abuse: lessons for child protection. *Pediatrics*. 1997;100(5):735-60.
20. McClure RJ, Davis PM, Meadow SR, Sibert JR. Epidemiology of Munchausen syndrome by proxy, non-accidental poisoning, and non-accidental suffocation. *Arch Dis Child*. 1996;75(1):57-61.
21. Meadow R. Management of Munchausen syndrome by proxy. *Arch Dis Child*. 1985;60(4):385-93.

22. Rosen CL, Frost JD, Bricker T, Tamow JD, Gillette PC, Dunlavy S. Two Siblings with Recurrent Cardiorespiratory Arrest: Munchausen Syndrome by Proxy or Child Abuse? *Pediatrics* 1983;71(5):715-20.
23. Solomon S, Lipton RB. Headaches and face pains as a manifestation of Munchausen syndrome. *Headache*. 1999;39(1):45-50.
24. Sheridan MS. The deceit continues: an updated literature review of Munchausen Syndrome by Proxy. *Child Abuse Negl.* 2003;27(4):431-51.
25. McGuire TL, Feldman KW. Psychologic morbidity of children subjected to Munchausen syndrome by proxy. *Pediatrics*. 1989;83(2):289-92.
26. Warner JO, Hathaway MJ. Allergic form of Meadow's syndrome (Munchausen by proxy). *Arch Dis Child*. 1984;59(2):151-6.
27. Kanaan R, Armstrong D, Barnes P, Wessely S. In the psychiatrist's chair: how neurologists understand conversion disorder. *Brain*. 2009;132(Pt 10):2889-96.
28. Flaherty EG, Macmillan HL, Committee On Child A, Neglect. Caregiver-fabricated illness in a child: a manifestation of child maltreatment. *Pediatrics*. 2013;132(3):590-7.
29. Berglund B, Anne-Cathrine M, Randers I. Dignity not fully upheld when seeking health care: experiences expressed by individuals suffering from Ehlers-Danlos syndrome. *Disabil Rehabil*. 2010;32(1):1-7.
30. Wang P, Tian D. Bibliometric analysis of global scientific research on COVID-19. *J Biosaf Biosecur*. 2021;3(1):4-9.
31. Feldman MD, Feldman JM. Tangled in the web: countertransference in the therapy of factitious disorders. *Int J Psychiatry Med*. 1995;25(4):389-99.
32. Bass C, Halligan P. Factitious disorders and malingering: challenges for clinical assessment and management. *Lancet*. 2014;383(9926):1422-32.
33. Kozłowska K. Abnormal illness behaviours: a developmental perspective. *Lancet*. 2014;383(9926):1368-9.
34. Feldman MD. Munchausen by Internet: detecting factitious illness and crisis on the Internet. *South Med J*. 2000;93(7):669-72.
35. Savino AC, Fordtran JS. Factitious disease: clinical lessons from case studies at Baylor University Medical Center. *Proc (Bayl Univ Med Cent)*. 2006;19(3):195-208.
36. McCullumsmith CB, Ford CV. Simulated illness: the factitious disorders and malingering. *Psychiatr Clin North Am*. 2011;34(3):621-41.
37. Tozzo P, Picozzi M, Caenazzo L. Munchausen Syndrome by Proxy: balancing ethical and clinical challenges for healthcare professionals Ethical consideration in factitious disorders. *Clin Ter*. 2018;169(3):e129-e34.
38. Ali-Panzarella AZ, Bryant TJ, Marcovitch H, Lewis JD. Medical Child Abuse (Munchausen Syndrome by Proxy): Multidisciplinary Approach from a Pediatric Gastroenterology Perspective. *Curr Gastroenterol Rep*. 2017;19(4):14.
39. Vega S, Nienow SM, Huang MZ, Stover LB. Medical Child Welfare Task Force: A Multidisciplinary Approach to Identifying Medical Child Abuse. *Pediatrics*. 2023.